

Mezinárodní vztahy v 50. a 60. letech

Cvičení 5 a 6

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

USA – 50. léta

- Dwight D. „Ike“ Eisenhower (prezidentem 1953– 1961), válečný hrdina z druhé světové války, snaha vystupovat jako mírotvorce
- 10/1953 odsouhlasil direktivu Národní bezpečnostní rady NSC 162/2:
 - Princip zatlačování (rollback) komunismu a masivní odvěta
- Princip zatlačování (rollback) komunismu prosazoval již roku 1949 John Foster Dulles, budoucí Eisenhowerův ministr zahraniční

Vláda pod Eisenhowerem (+viceprezidentem Nixonem)

Ministr zahraničí

John Foster Dulles, 1953
Christian A. Herter, 1959

Ministr financí

George M. Humphrey, 1953
Robert B. Anderson, 1957

Ministr obrany

Charles E. Wilson, 1953
Neil H. McElroy, 1957
Thomas S. Gates, Jr., 1959

Ministr spravedlnosti

Herbert Brownell, Jr., 1953
William P. Rogers, 1958

Ministr pošt

Arthur E. Summerfield, 1953

Ministr vnitra

Douglas McKay, 1953
Frederick A. Seaton, 1956

Ministr zemědělství

Ezra Taft Benson, 1953

Ministr obchodu

Sinclair Weeks, 1953
Lewis L. Strauss, 1958
Frederick H. Mueller, 1959

Ministr zdravotnictví, školství a blahobytu

Oveta Culp Hobby, 1953
Marion B. Folsom, 1955
Arthur S. Flemming, 1958

Ministr práce

Martin P. Durkin, 1953
James P. Mitchell, 1953

Viz: Cabinet Members Under Eisenhower.
<https://www.infoplease.com/us/government/executive-branch/cabinet-members-under-eisenhower> [12. 1. 2019]

Masivní odvěta – podstata

- NSC 162/2: silná vojenská pozice s důrazem na ušřednění masivní odvetné škody, v případě útoku na USA budou USA považovat jaderné zbraně za dostupné k útoku stejně jako všechny ostatní zbraně (i přesto, že by konflikt byl zahájen konvenčními zbraněmi – asymetrická hrozba)
- Musíme SSSR udržovat ve strachu, kdy USA přistoupí ke krajnímu řešení

Podstata rollback of communism

- 1949 John Foster Dulles: *„Měli bychom jasně ukázat desítkám milionů lidí žijícím ve východní Evropě a v Asii, že nepřijmeme status quo otroctví, do něhož je uvrhl agresivní sovětský komunismus, a případné osvobození je nezbytnou a trvalou součástí naší zahraniční politiky.“* (STÖVER, Bernd, *Rollback: an offensive strategy for the Cold War*, in: JUNKER, Detlef, *United States and Germany in the era of the Cold War, 1945 to 1990, A handbook, 1: 1945–1968*, s. 98)
- Eisenhower ovšem nebyl naivní, nevěřil ve vojenskou osvobození východního bloku, ale v jeho postupný rozklad (podpora Tita)
- Důraz také na psychologickou válku (podpora vysílání Svobodné Evropy)

Události 1956

- Suezská krize: staví se proti svým spojencům, protože nechce Blízký východ a Severní Afriku vehnat do náručí SSSR; + je před volbami, nutnost ukázat, že to Ike jako mírotvorce myslí vážně
- Poznámka: Britové, Francouzi a Izraelci proti prezidentem Násirem ovládanému Egyptu

Eisenhowerova doktrína 1/1957

- Pokračování Trumanovy doktríny na Blízkém východě: ekonomická a vojenská pomoc zemím Blízkého východu ohroženým šířením komunismu a narůstajícím arabským nacionalismem. US Army připravena pomoci na žádost některé ze zemí v tomto regionu
- Prvním státem, kde USA v rámci Eisenhowerovy doktríny (na žádost tamního křesťanského prezidenta) zasáhly, byl Libanon

Změny v SSSR 50. let

- První tajemník KSSS Nikita S. Chruščov (1953–1964) – už několik týdnů po smrti Stalina náznaky příchodu „Chruščovovského taní“ a destalinizace
- 1956 – XX. sjezd KSSS: tajný referát o kultu osobnosti a o odhalení Stalinových zločinů
- Proces „tání“ umožnil větší kontakty SSSR se Západem. Roku 1959 přijel Chruščov do USA a setkal se tam s prezidentem Eisenhowerem a viceprezidentem Richardem Nixonem

Uvolňování napětí Západ X Východ – příklady

- Na závěr války v Indočíně, se konala mezinárodní mírová konference v Ženevě. Ta stanovila, že se evropské země zříkají pozic síly a SSSR nezaútočí jako první, pokud nebude sám napaden.
- Snaha o napravování vztahů se Západním Německem (Adenauer v Moskvě, chce propuštění německých zajatců z II. sv. v.
- Normalizace vztahů s Jugoslávií (Setkání Tita a Chruščova v roce 1955 v Bělehradě)

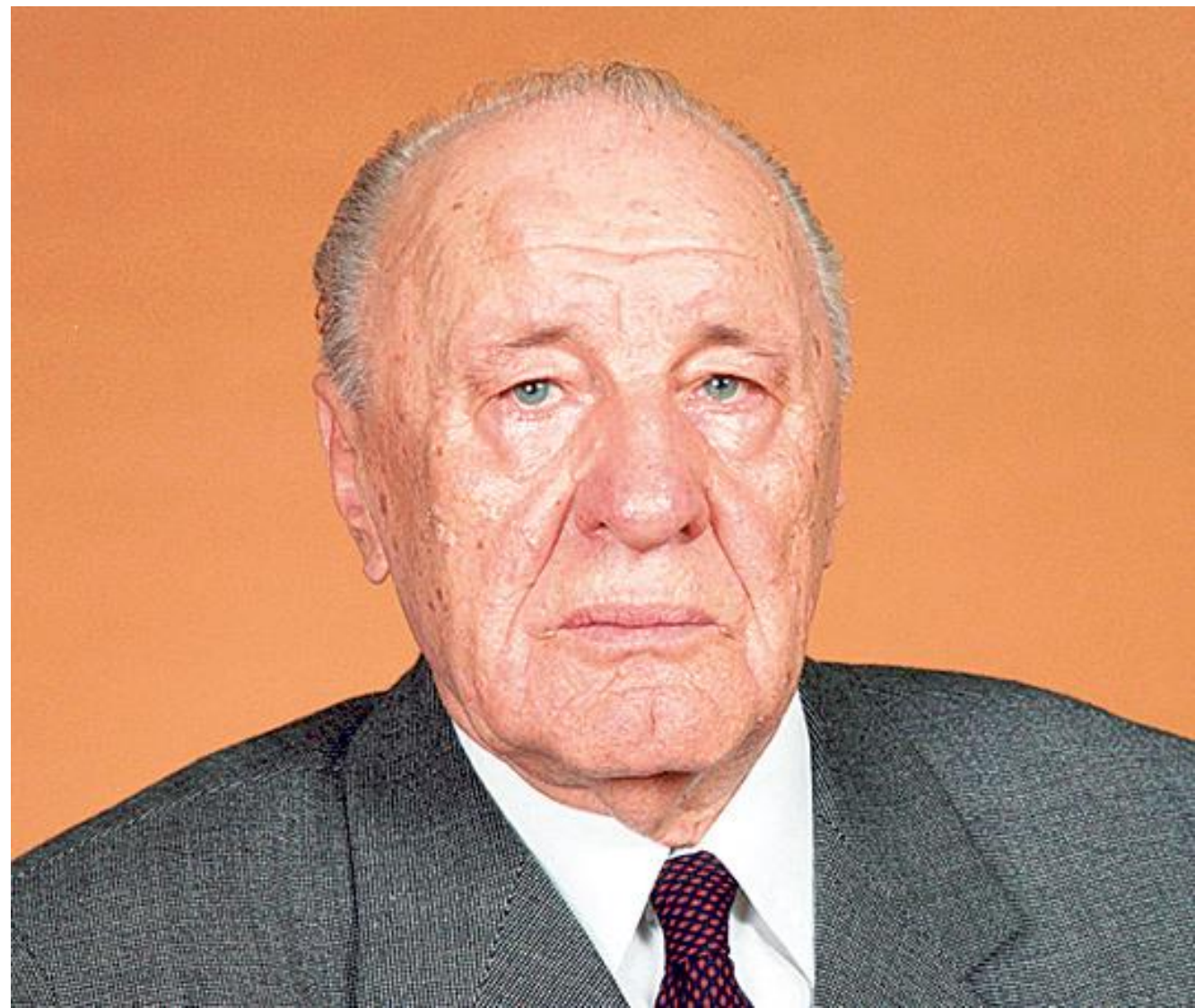
ALE... 1956 – Maďarské povstání

- Imré Nagy – úspěšným premiérem, odvolán stalinisty
- Nepokoje v Polsku – výměna Rakosiho za Ernö Gerö, ale stejně vypuknou nepokoje
- Ref. kom. Nagy premiérem a SSSR zasahuje, ale klid není
- Nová vláda s představiteli Maloroľníků
- Rozhodnutí o likvidaci systému 1 strany, neutralita
- Sovětský protiútok a instalace Kádára

János Kádár se stal vůdcem maďarských komunistů v roce 1956 a byl jím do roku 1988. Zde foto z posledních let jeho života (+1989). Postupně se mu podařilo prosadit „gulášový socialismus“ = socialismus se značně liberálními prvky (v hospodářství i společnosti)

Zdroj obrázku: Autor neznámý,

<https://balrad.ru/2017/07/08/emlekezes-kadar-janosra/> [vid 21. 1. 2019]

USA – 60. léta

- J. F. Kennedy (1961–63) – nová strategie pružné odvety (reakce)
 - Kladení důrazu na konvenční zbraně
 - Nejdříve použijeme konvenční zbraně, a pak, bude-li to nutné, pružně přejdeme k jaderným zbraním
 - Kdo to zaplatí? Kdy od konvenčních zbraní přejdeme k jaderným? To o tom budou rozhodovat jen USA bez zbytku NATO?

Karibská krize aneb vývoj na Kubě

- 50. léta vláda proamerického diktátora Batisty, nepokoje vedené F. Castrem
- 1959 – Revoluce
- Castro se přihlásí k SSSR a ten si nemůže dovolit Kubu zradit
- 1962 – rozmístování raket schopných nést jaderné hlavice na Kubě
- Zděšení USA, karanténa Kuby, svět na hraně 3. světové války

Neúspěšný pokus zvrátit vývoj na Kubě

- 17. – 19. dubna 1961
- Invaze kubánských emigrantů v zátocě svíní s cílem svrhnout Fidela Castra skončila nezdarem a stala se mezinárodní ostudou pro USA
- Přinutila Castrovu Kubu k ještě větší spolupráci se SSSR
- Stovky mrtvých na obou stranách

Karibská krize

- 1962
- Sovětský svaz rozmístil rakety středního doletu na Kubě, nutno dodat, že Američané měli své rakety Jupiter v Turecku a Itálii (jejich odpálení do Moskvy bylo otázkou minut)
- Námořní blokáda Kuby
- Svět se ocitl za „5 minut 12“ na prahu 3. světové války
- Sovětská a americká strana se dohodly na stažení raket z Kuby, Itálie a Turecka = krize zažehnána

Johnsonova vláda (1964–1969)

- Plné propuknutí války ve Vietnamu
- Johnsonova doktrína:
 - Nepřipustit komunistickou vládu na západní polokouli
 - Podpora svobody a obrany míru v jihovýchodní Asii
 - vytváření obchodních, informačních, turistických a humanitárních spojení do východní Evropy s cílem podpory změn tamních režimů – tzv. doktrína budování mostů

(KREJČÍ, Oskar, Zahraniční politika USA, Professional Publishing, 2009.)

Američtí medici během americké invaze do Dominikánské republiky, 5/1965 (zdroj obrázku: Neznámý autor, 1965, <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/Domrep-f2.jpg> [12. 1. 2019])

Americké letouny shazují bomby na Severní Vietnam v rámci operace Rolling Thunder v roce 1965. Operace trvala mezi roky 1965 – 1968. Selhala, neboť nenaplnila žádný ze svých očekávaných cílů. (Zdroj obrázku: Robert L. Lawson (ed.): The History of US Naval Air Power. The Military Press, New York (USA), 1985, viz: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/A-6A Intruders of VA-196 dropping Mk 82 bombs over Vietnam on 20 December 1968 %28NNAM.1996.253.7047.013%29.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/A-6A%20Intruders%20of%20VA-196%20dropping%20Mk%2082%20bombs%20over%20Vietnam%20on%2020%20December%201968%20NNAM.1996.253.7047.013%29.jpg) [12. 1. 2019])

Brežněvova doktrína

- Právo států východního bloku intervenovat v jakékoliv zemi východního bloku, kde by hrozilo svržení socialismu
- První ji zakusilo Československo 1968, pak např. Afghánistán 1979

Čína

- Od nástupu Chruščova zhoršování vztahů se SSSR
- Mao 1966: SSSR je smrtelný nepřítel
- 1968 – okupace ČSSR, Čína zhrozena
- Pohraniční střety Čína X SSSR (např. o ostrov Damanskij), Čína je prohrává

Détente

- Snaha o snížení napětí mezi SSSR, USA a Čínou
- Pingpongová diplomacie (USA a Čína)
- Ostpolitik Willyho Brandta
- Role poradce pro národní bezpečnost a pozdějšího min. zahraničí USA Henryho Kissingera
- Kniefall von Warschau: západoněmecký kancléř Willi Brandt poklekl před památníkem obětí varšavského ghetta, rok 1970

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

